

1. Cum și de ce se afectează sistemul nervos periferic în limfoamele maligne?

Cel mai frecvent se constată infiltrare tumorală sau alterări imune declanșate de limfom. Viala (2006) descrie infiltrarea distală de nervi periferici, implicare extraneuraxială a nervilor cranieni și meningo-radicalitate limfomatoasă. Antoine (2007) menționează infiltrarea tumorală, toxicitatea tratamentelor anticancerose, perturbările metabolice și nutriționale, cahecsia, infecțiile virale și alterarea paraneoplazică. Viala (2008) menționează suplimentar alterarea infecțioasă survenită pe fondal de imunosupresie rezultantă maladii sau tratamentului administrat.

2. Care este patternul clinic clasic al alterărilor din cadrul limfoamelor maligne?

Cel mai frecvent, chiar și în absența acuzelor specifice subiective, se stabilește diagnosticul de polineuropatie distală senzitiv-motorie, cu deficit predominant senzorial. Este caracteristică și o asimetrie evidentă de instalare a simptomelor.

3. Care este patternul electrofiziologic al alterărilor periferice studiate?

Examenul electrofiziologic confirmă diagnosticul de polineuropatie preponderent axonală (Custodio, 2017). Suferă conductibilitatea fibrelor senzitive ale n. sural și cele motorii ale n. peronier. Se constată majorarea latenței distale, diminuarea vitezei de conducere în fibrele motorii și cele senzitive ale nervilor periferici, prelungirea latenței undei F. În mod habitual, mâinile se implică mai rar decât membrele inferioare.

4. Cum evoluează în timp alterarea nervoasă periferică în cadrul limfoamelor?

Evoluția polineuropatiei este una relativ benignă. Tratamentul chimioterapic ameliorează conductibilitatea în fibrele nervilor periferici afectați de limfom.

5. Care e prognosticul neuropatiilor dezvoltate și al maladii de fond?

La 6 din 10 pacienți, semnele neurologice anticipează cu câteva luni diagnosticarea tumorii. Prognosticul general depinde mai mult de simptomatologia limfoamelor propriu-zise decât de manifestările neurologice și localizarea tumorii.

Concluzii

Alterarea sistemului nervos periferic în limfoamele maligne prezintă importanță din perspectiva unui diagnostic timpuriu. Pacienții prezintă semne de lezare a nervilor periferici, preponderent în membrele inferioare. Clinic, aceste leziuni se manifestă ca neuropatie distală senzorial-motorie. Evoluția polineuropatiei este relativ benignă, iar conductibilitatea în fibrele nervilor periferici se ameliorează după tratament.

Examenul electroneurofiziologic desfășurat facilitează considerabil stabilirea diagnosticului. E necesară o precauție suplimentară în diagnosticul tuturor alterărilor nervoase periferice de etiologie dubioasă.

Diagnosticarea timpurie a leziunilor în sistemul nervos periferic în limfoamele maligne salvează vieți prin aplicarea cât mai devreme a terapiei antitumorale.

Bibliografie

1. Corcimaru I. *Limfoamele ne Hodgkiniene*. În: Hematologie, 2007, p. 252-279.
2. Groves E., Linet M., Dovesa S. *Cancer surveillance series: Non-Hodgkin's lymphoma by histologic subtype in United States from 1978 through 1993 INCI*. In: Cancer spectrum, 2000, nr. 92 (15), p. 1240-1251
3. Antoine J.C., Camdessanché J.P. *Peripheral nervous system involvement in patients with cancer*. In: Lancet Neurol., 2007, Jan., nr. 6(1), p. 75-86. Review. Erratum in: Lancet Neurol., 2007, May, nr. 6(5), p. 389. PubMed PMID: 17166804.
4. Wolfgang Grisold, Anna Grisold, Christine Marosi, et al. *Neuropathies associated with lymphoma*. In: Neuro-Oncology Practice, 2015, nr. 2, p. 167.
5. Christian M. Custodio, *Electrodiagnosis in Cancer Rehabilitation*. In: Physical Medicine and Rehabilitation Clinics of North America, 2017, nr. 28(1), p. 193.
6. Viala K. *Neurological complications of lymphomas*. In: Rev. Neurol., Paris, 2006, Dec., nr. 162(12), p. 1273-1278. Review. French. PubMed PMID: 17151523.
7. Viala K., Behin A., Maisonobe T., et al. *Neuropathy in lymphoma: a relationship between the pattern of neuropathy, type of lymphoma and prognosis?* In: Journal of neurology neurosurgery and psychiatry, Jul 2008, nr. 79(7), p. 778-782. ISSN: 0022-3050.

Evelina Gherghelegiu, asist. univ.,

Catedra Neurologie,

IP USMF Nicolae Testemițanu,

tel. +37378278672

e-mail: evelina.gherghelegiu@usmf.md

CZU: 614.253:613:378.147

IMPORTANȚA INSTRUIRII MEDICILOR DE FAMILIE ÎN DOMENIUL IGIENEI

**Grigore FRIPTULEAC^{1,2}, Serghei CEBANU^{1,2},
Alexei CHIRLICI¹, Angela CAZACU-STRATU^{1,2},**

Vladislav RUBANOVICI¹, Victor MEȘINA¹,
¹Catedra Igienă, IP USMF Nicolae Testemițanu,

²Agencia Națională de Sănătate Publică

Rezumat

În acest articol este argumentată necesitatea pregătirii mai aprofundate a medicilor de familie în diverse domenii ale igienei pe parcursul pregătirii postuniversitare prin rezidențiat. În studiu sunt elucidate aspectele principale ale programului de studii la disciplina Igienă pentru rezidenții specialității „Medicina de familie”. Pe parcursul expunerii

materialului sunt evidențiate măsurile igienice și de promovare a sănătății, care se impun în activitatea profesională a medicului de familie.

Cuvinte-cheie: medic de familie, igienă, promovarea sănătății

Summary

The importance of training of family doctors in the field of hygiene

It is argued the need for more in-depth training of the family doctors in various areas of hygiene during post-graduate training through residency. In the article there are elucidated the main aspects of the program of hygiene studies for the residents of specialty "Family medicine". During exposing of material there were highlighted the hygienic and health promotion measures, which are imposed in the professional activity of the family doctor.

Keywords: family doctor, hygiene, health promotion

Резюме

Значение подготовки семейных врачей в области гигиены

Аргументирована необходимость всесторонней подготовки семейного врача по различным вопросам гигиены, особенно в период последилового образования в резидентуре. В работе освещены главные составные части учебной программы по гигиене для резидентов по специальности „Семейная медицина”. По мере изложения материала сделан акцент на гигиенические мероприятия и на пропаганде здорового образа жизни, которые должны занимать особое место в деятельности семейного врача.

Ключевые слова: семейный врач, гигиена, пропаганда здорового образа жизни

Introducere

Spre deosebire de specialiștii din alte domenii ale medicinei clinice, medicul de familie se află într-o situație deosebită. Aceasta se explică prin faptul că medicul de familie realizează o activitate multilaterală, de aceea trebuie să posede cunoștințe nu numai din domeniul medicinei, dar și din așa domenii ca economia, statistica, managementul, psihologia etc. Totodată, pe lângă diversele aspecte ale medicinei clinice, specialistul din Medicina de familie, în virtutea realizării activității profesionale, trebuie să posede cunoștințe și dexterități practice din domeniul medicinei preventive [1, 9].

Realizarea măsurilor de prevenție este determinată de necesitatea monitorizării permanente a stării de sănătate a unui număr impunător de persoane de diferite vârste, profesii etc. [2, 3, 4, 5, 7]. Mai mult decât atât, practica arată că realizarea acestor măsuri ocupă

uneori un volum de timp considerabil în activitatea profesională a medicului de familie. Aceste măsuri includ diverse activități din domeniul igienei, dar și de promovare a sănătății în rândurile contingentului de populație deservit [9]. În vederea realizării unei activități profesionale mai eficiente, se impune necesitatea aprofundării cunoștințelor în igienă de către viitorul specialist în Medicina de familie în perioada pregătirii postuniversitare prin rezidențiat [3, 4, 6, 7].

Material și metode de cercetare

În lucrare este analizat materialul necesar de a fi inclus în Programul de studii la disciplina *Igienă* pentru medicii-rezidenți la specialitatea *Medicina de familie*, în special în conformitate cu prevederile actelor guvernamentale. Au fost folosite metodele: descriptivă, analitică, istorică. Sunt evidențiate cele mai importante direcții din diversele ramuri ale igienei, care au importanță în activitatea practică a medicului de familie.

Rezultate și discuții

Starea de sănătate a populației Republicii Moldova se caracterizează prin indicatori nefavorabili, foarte frecvent cauzați de nerespectarea comportamentelor igienice. În scopul atingerii unui nivel înalt al sănătății populației, este necesară o activitate profilactică continuă a întregului sistem de sănătate, și în primul rând a lucrătorilor medicali din medicina primară. Astfel, medicii de familie au nevoie stringentă de cunoștințe în domeniul igienei, care este baza profilaxiei atât a bolilor transmisibile, cât și a celor netransmisibile, baza menținerii stării bune de sănătate a populației pe parcursul vieții. Aceasta este sarcina principală a serviciului de sănătate și în această direcție trebuie să fie orientate toate activitățile medicale [3, 4, 7].

În acest sens, importanța igienei a fost menționată de mulți savanți. De exemplu, H. Straus și coaut. (1980) au scris în cartea lor de igienă că: „La Geneva, în fața impunătoarei clădiri a Organizației Mondiale a Sănătății, este așezată în mod simbolic statuia zeiței Hygiea, pentru a se evidenția orientarea și preocuparea de bază a medicinei contemporane, și anume: păstrarea sănătății oamenilor”. Iluștrii savanți-fiziologi I.M. Secenov și I.P. Pavlov, prin cercetările lor au demonstrat că organismul uman și mediul înconjurător trebuie să se afle într-un echilibru permanent, iar acțiunea îndelungată a unor factori de mediu nocivi provoacă multe stări patologice. Spre exemplu, I.P. Pavlov spunea: „Numai cunoscând toate cauzele bolii, medicina actuală se va transforma în medicină a viitorului, adică în igienă în sensul deplin al cuvântului” [3].

Realitatea zilelor de azi dictează necesitatea studierii igienei de către studenții tuturor facultăților medicale, dar îndeosebi de studenții facultății de medicină. Aici studenții însușesc compartimentele generale ale igienei, deprinzând și unele abilități practice. Și pe parcursul pregătirii postuniversitare prin rezidențiat pentru unele specialități, dar în special pentru viitorii medici de familie, cunoștințele mai aprofundate în domeniul igienei sunt bine-venite, importante în perspectiva desfășurării viitoarei activități profesionale. Aici, ei trebuie să însușească cunoștințele de bază privind rolul factorilor de mediu în etiologia stării de sănătate și a bolii. Igiena tratează după o metodologie proprie principiul etiologiei și cel al profilaxiei, ajutând medicul de familie să se descurce în complicatul ansamblu de factori determinanți, precum și în elaborarea și implementarea măsurilor de prevenție [2, 3, 4].

În această ordine de idei, propunem un program de studii la disciplina *Igienă* și recomandăm instruirea medicilor-rezidenți la specialitatea *Medicina de familie* în acest domeniu. Având în vedere necesitățile timpului și particularitățile activității medicului de familie, în program sunt incluse problemele specifice actuale, referitoare la compartimentele de bază ale igienei, cum ar fi: igiena apei, solului, aerului, habitatului uman, instituțiilor de menținere a igienei corpului, instituțiilor de învățământ, întreprinderilor industriale, gestionării deșeurilor în condițiile centrelor populate, factorilor fizici (naturali și artificiali de mediu). În aspectul igienei mediului sunt prevăzute: importanța vitală a problemelor menționate, interacțiunea omului cu factorii și obiectivele de mediu și contribuția acestora la apariția bolilor specifice pentru Republica Moldova, migrația și persistența noxelor principale, inclusiv din zonele biogeochimice naturale și de origine antropogenă, metodologia analizei indicilor de sănătate în raport cu factorii de mediu; tehnologia elaborării de către medicul de familie a măsurilor de prevenție și de comportament individual, familial, comunitar și social al populației din sectorul deservit, pentru fortificarea sănătății în raport cu factorii caracteristici de mediu; modalitățile de conlucrare intersectorială cu organele de administrare publică locală, asociații agricole, școala, serviciul de sănătate publică, serviciul de ecologie și protecție a mediului, organizațiile care prestează diverse servicii populației la nivel de comunitate.

Este foarte importantă activitatea medicului de familie în monitoringul socioigienic și în sistemul informațional medical integrat, participarea la elaborarea planurilor locale de acțiuni pentru sănătate în relație cu mediul.

Activitatea medicului de familie trebuie să includă studiul și supravegherea stării de sănătate

și de dezvoltare fizică a copiilor, dar și a factorilor de risc determinanți. De aceea, în cadrul pregătirii postuniversitare, medicul-rezident, viitor specialist în *Medicina de familie*, trebuie să însușească metodele moderne de apreciere a nivelului de dezvoltare fizică și a stării de sănătate a copiilor, metodele de supraveghere a morbidității copiilor, a tuturor indicatorilor principali ai sănătății. La acest capitol este extrem de important de studiat și de însușit căile de întremare a stării de sănătate a copiilor și rolul medicului de familie în realizarea activităților respective.

Luând în considerație problema actuală privind nutriția umană, în program sunt incluse teoriile și concepțiile respective. În această direcție este foarte importantă familiarizarea viitorului specialist cu principiile alimentației echilibrate, profilactice, dietetice. Alimentația rațională include rolul diverselor substanțe nutritive și biologic active, cunoașterea stărilor carentiale în substanțe nutritive și biologic active, importante pentru sănătatea publică. Anemiile feriprive, maladiile iododeficitare, rahitismul, ca probleme de sănătate publică pentru Republica Moldova, merită o evaluare specială. Toate acestea sunt necesare pentru organizarea profilaxiei stărilor carentiale și a celor cauzate de surplusul substanțelor nutritive (obezitatea) la diferite niveluri (național, regional, comunitar, în colectivități).

Activitățile profilactice impun cunoașterea igienei alimentelor, a căilor de apreciere și de menținere a salubrității și inofensivității acestora, a problemei aditivilor alimentari și substanțelor alogene în alimente, a rolului standardelor *Codex Alimentarius*. Medicina primară deseori se confruntă cu intoxicații alimentare și maladii infecțioase transmise prin intermediul produselor alimentare, cu necesitatea profilaxiei lor [2, 4, 6].

Activitatea medicului de familie la nivel comunitar, în colectivități, se realizează prin conlucrarea cu organele administrației publice locale, cu diverse organizații interesate din teritoriu privind profilaxia patologiei alimentare și propagarea alimentației sănătoase.

În medicina muncii, care include igiena muncii, dar și bolile profesionale, programul include noțiunile, importanța, relația fiziologică și patologică dintre organismul uman și muncă, în vederea recomandării măsurilor pentru menținerea capacității de muncă la un nivel ridicat și prevenirea bolilor generale și celor profesionale.

Medicina muncii – medicina colectivităților ce practică diferite forme de muncă – conține caracteristica mediului ocupațional, adică a stării de sănătate a angajaților în diferite sfere de activitate profesională: agricolă, industrială, intelectuală etc. Medicul de familie trebuie să cunoască problema

noxelor profesionale și acțiunea lor asupra stării de sănătate, locul bolilor profesionale în morbiditatea muncitorilor, indicii de apreciere a stării de sănătate, a morbidității generale și profesionale a angajaților, organizarea activităților de promovare a sănătății la locul de muncă în diverse colectivități [3, 4, 7].

Un compartiment aparte este organizarea și realizarea examenelor medicale la angajare și a celor periodice, pentru prevenția bolilor generale și profesionale. Nu trebuie să se neglijeze nici rolul activităților casnice în formarea sănătății, studierea și evaluarea factorilor ce pot influența sănătatea în cazurile muncilor în condiții habituale. Este importantă conlucrarea medicului de familie cu organele de resort la rezolvarea problemelor promovării sănătății muncitorilor [3, 7].

Concluzii

1. Activitatea profesională a medicului de familie este multilaterală, incluzând și efectuarea multor măsuri igienice și de promovare a sănătății.

2. Pentru realizarea unor activități profesionale mai eficiente, este necesară o pregătire postuniversitară aprofundată în domeniul igienei a viitorului specialist în *Medicina de familie*.

3. Programul propus pentru pregătirea postuniversitară în domeniul igienei a viitorului medic de familie prevede diverse aspecte ale activităților de prevenție, bazate pe realizarea măsurilor igienice.

Bibliografie

1. B-Lajoie M.-R., Chartier L. *Recherchée: une meilleure formation en santé publique pour les médecins de famille*. In: Canadian Family Physician, 2016, nr. 62(6), p. 294-296.
2. Chirlici A., Friptuleac Gr., Nistor I. *Despre necesitatea unor cunoștințe de igienă a alimentației în activitatea de profilaxie a medicului de familie*. În: Materialele Conferinței internaționale "Instruirea specialiștilor pentru Asistența Medicală Primară". Chișinău, 2003, p. 153-155.
3. Friptuleac Gr., Băbălău V., Ștefanet M., Ostrofeț Gh., Ețco C., Chirlici A., Ochisor V. *Cu privire la instruirea medicilor de familie în domeniul igienei*. În: Analele științifice ale USMF "Nicolae Testemițanu", vol. I. Probleme medico-biologice, farmaceutice și de sănătate publică (igienă, epidemiologie, management). Zilele Universității, 17-18 octombrie 2002. Ediția a III. Chișinău, 2002, p. 378-380.
4. Hotărârea Guvernului RM nr. 886 din 06.08.2007 *Cu privire la aprobarea Politicii Naționale de Sănătate*.
5. Hotărârea Guvernului RM nr. 82 din 12.04.2012 *Pentru aprobarea Strategiei naționale de prevenire și control al bolilor netransmisibile pe anii 2012-2020*.
6. Hotărârea Guvernului RM nr. 730 din 08.09.2014 *Cu privire la aprobarea Programului național în domeniul alimentației și nutriției pentru anii 2014-2020*.
7. Hotărârea Guvernului RM nr. 1000 din 23.08.2016 *Cu privire la aprobarea Programului național de promovare a sănătății pentru anii 2016-2020*.

8. Hotărârea Guvernului RM nr. 1025 din 07.09.2016 *Pentru aprobarea Regulamentului sanitar privind supravegherea sănătății persoanelor expuse acțiunii factorilor profesionali de risc*.
9. Reichenpfader U. *Health Promotion in European Family Medicine*. In: The World Book of Family Medicine – European Edition, 2015, p. 105-108.

Angela Cazacu-Stratu, conf. univ.,
Catedra Igienă, IP USMF N. Testemițanu,
tel. 022-205-662, 022-205-463
e-mail: angela.cazacu@usmf.md

CZU: 615.917

ROLUL MEDICULUI DE FAMILIE ÎN CAZUL INTOXICAȚIILOR ACUTE NEPROFESIONALE EXOGENE DE ORIGINE CHIMICĂ

Tatiana MANCEVA, Iurie PÎNZARU, Raisa SÎRCU,
Centrul Național de Sănătate Publică

Rezumat

Acest articol prezintă o evaluare a datelor privind intoxicațiile acute neprofesionale exogene de etiologie chimică (IANEEC) înregistrate în Republica Moldova, în perioada 2013-2017, și determinarea rolului medicilor de familie în prevenirea acestora, mai cu seamă în rândul copiilor. O problemă actuală care prezintă un pericol deosebit pentru sănătatea populației este utilizarea, administrarea și păstrarea incorectă a substanțelor chimice (pesticide, medicamente etc.), inclusiv lipsa cunoștințelor privind riscul real pentru sănătate al produselor chimice care pot provoca IANEEC. Datele analizate pentru anii 2013-2017 în țara noastră denotă înregistrarea a 21.127 de cazuri de intoxicații, inclusiv la 621 (2,9%) de persoane s-au soldat cu deces. Majoritatea cazurilor de intoxicații cu pesticide și medicamente survin cu scop suicidal.

Cuvinte-cheie: *intoxicații acute neprofesionale, substanțe chimice, măsuri de prevenire, persoane afectate, decese*

Summary

The role of the family doctor in the case of acute chemical exogenous unprofessional poisonings

The data assessment of acute chemical poisonings and the role determination of family doctors in the field of prevention, especially among children in country were presented in this article. The main hazard for human health presents the use, administration and improper use of chemical substances (pesticides, medicines and other) including lack of awareness of the real health risk of chemicals that can